

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД: ДЕВЕТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 68

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА:

- Развијење интереса за проучавање простора Босне и Херцеговине-Републике Српске и Федерације БиХ, истраживање о њиховим просторним односима као и односа људи и простора;
- Разумијевање и развијање осјећаја патриотизма
- Упознавање са основним природно-географским и друштвено-географским карактеристикама Босне и Херцеговине-Републике Српске и Федерације БиХ;
- Развијање толеранције код ученик, прихватање и уважавање различитости у односу на друга подручја, народе, религије и културе;
- Развијање просторног мишљења, критичког размишљања и разумијевања формирања различитих окружења и околности, те посљедица које произилазе из просторних одлика;
- Развијање способности коришћења географске карте и атласа;
- Оспособљавање ученика за самостално прикупљање географских информација уз коришћење различитих извора, те коришћење и самосталну израду статистичких и графичких приказа;
- Оспособљавање ученика за самостално опажање, анализирање и закључивање о географским објектима, појавама и процесима;
- Развијање вјештина комуникације и рада у тиму;
- Оспособљавање ученика за практичну примјену усвојених знања;
- Развијање интересовања за упознавањем заштићених природних подручја Босне и Херцеговине те увиђање значаја ових подручја;
- Оспособљавање за препознавање природних ресурса и подручја Босне и Херцеговине-Републике Српске и Федерације БиХ те уочавање њихове повезаности са привредним развојем;
- Разумијевања савремених изазова-управљања водама;
- Развијање интересовања за путовања и упознавање подручја Босне и Херцеговине-Републике Српске и Федерације БиХ;
- Развијање интересовања за истраживање климатских промјена и посљедица на глобалном нивоу, са акцентом на угрожена подручја;
- Развијање интеркултуралности;

САДРЖАЈИ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Тема	ОКВИРНИ БРОЈ ЧАСОВА
1. Општа географска обиљежја Западног Балкана	2
2. Државе, сусједи БиХ	16
3. Историјски развој и географски положај БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ	3
4. Природно-географске одлике БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ	16
5. Друштвено-географске одлике БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ	13
6. Регије Републике Српске и Федерације БиХ	14
7. Географија завичаја	4

Исходи учења	Садржаји програма / Појмови	Корелација са другим наставним предметима
ТЕМА 1: ОПШТА ГЕОГРАФСКА ОБИЉЕЖЈА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА (2)		
<ul style="list-style-type: none"> - Одреди географски положај Западног Балкана, покаже на карти његове границе - Дефинише географска обиљежја Западног Балкана; - Објасни настанак нових држава на простору бивше СФРЈ - Означи српски етнички простор у новонасталим државама на простору бивше СФРЈ 	<ul style="list-style-type: none"> - Географски положај и географска обиљежја Западног Балкана - Настанак нових држава на геопростору бивше СФРЈ и српски етнички простор 	<p>Историја Српски језик Вјеронаука</p>
ТЕМА 2: ДРЖАВЕ СУСЈЕДИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (16)		
<ul style="list-style-type: none"> - Објасни историјски развој Републике Србије - Процијени значај географског положаја Републике Србије - Уз помоћ географске карте Републике Србије објасни макро облике рељефа - Утврди типове климе и повезаност климе и биогеографских области на простору Републике Србије - Анализира основне карактеристике становништва Републике Србије - Идентификује демографске проблеме и дискутује о савременим миграцијама на простору Републике Србије - Дефинише основне привредне дјелатности Републике Србије и 	<ul style="list-style-type: none"> - Историјски развој и географски положај Републике Србије - Природногеографске одлике Републике Србије - Друштвеногеографске одлике Републике Србије - Регионална подјела Републике Србије 	<p>Историја Биологија Вјеронаука Српски језик Ликовна култура Музичка култура</p>

<p>објасни њихов географски размјештај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уз помоћ карте одреди регије Републике Србије - Описује основне географске одлике регија Републике Србије - Истражи о специфичностима регија (градовима, туристичким локалитетима, гастрономији, обичајима...) - Опише настанак Републике Хрватске - Одреди на карти географски положај Републике Хрватске - Уз помоћ карте објасни макро облике рељефа Републике Хрватске - Обасни основне типове климе у Хрватској и повезаност биогеографских области са климом - Уз помоћ географске карте анализира хидрографску мрежу и простор којим Хрватска излази на Јадранско море - Анализира демографске одлике Републике Хрватске - Уочи промјену положаја српског народа у Републици Хрватској - Идентификује историјске области српског народа у Републици Хрватској - Идентификује просторни размјештај материјалних и културно-историјских добара српског народа у 	<ul style="list-style-type: none"> - Настанак и географски положај Републике Хрватске - Природногеографске одлике Републике Хрватске - Друштвеногеографске одлике Републике Хрватске - Распрострањеност Срба на простору Републике Хрватске културно-историјска баштина, проблеми савременог развоја - Регионална подјела Републике Хрватске 	
--	---	--

<p>простору Републике Хрватске (српском етничком простору)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализира уз помоћ географске карте регионалну подјелу Републике Хрватске - Описује основне географске одлике регија Републике Хрватске - Истражи о специфичностима регија (градовима, туристичким локалитетима, гастрономији, обичајима...) - Опише историјски развој Црне Горе - Уз помоћ географске карте анализира географски положај Републике Црне Горе - Објасни, уз помоћ географске карте, основне облике рељефа Републике Црне Горе - Објасни основне типове климе и утицај на вегетационе зоне на простору Републике Црне Горе - Анализира основне демографске одлике Републике Црне Горе - Дискутује о положају српског народа у Републици Црној Гори - Идентификује материјалне и културне вриједности српског народа у Црној Гори - Истражи о специфичностима српског народа на простору Републике Црне Горе 	<ul style="list-style-type: none"> - Историјски развој и географски положај Републике Црне Горе - Природногеографске одлике Републике Црне Горе - Друштвеногеографске одлике Републике Црне Горе - Регионална подјела Републике Црне Горе - Срби у Републици Црној Гори, историјски развој, 	
---	--	--

<p>(простор, гастрономији, обичајима...)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализира на географској карти Републике Црне Горе географске регије - Истражи о специфичностима регија Републике Црне Горе (градовима, туристичким локалитетима, гастрономији, обичајима...) 	<p>културна баштина, савремени положај</p>	
---	--	--

ТЕМА 3: ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ И ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ БиХ- РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ (3)

<ul style="list-style-type: none"> - Опише утицај значајних историјских периода на развој БиХ у њеним данашњи границама - Објасни настанак БиХ; - Уз помоћ географске карте одреди географски положај БиХ у оквиру Западног Балкана и Европе; - Објасни улогу и значај Дејтонског мировног споразума за БиХ - Опише административно-територијалну подјелу БиХ - Објасни позицију и положај Дистрикта Брчко - Објасни настанак Републике Српске - Дефинише географски положај Републике Српске у оквиру БиХ и Западног Балкана; 	<ul style="list-style-type: none"> - Историјски развој БиХ. - Географски положај БиХ Административна подјела БиХ - Настанак Републике Српске - Географски положај Републике Српске 	<p>историја</p>
--	--	-----------------

ТЕМА 4: ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ БиХ- РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ (16)

<ul style="list-style-type: none"> - Идентификује макро облике рељефа у БиХ, објасни начин њиховог настанка - Одреди на географској карти БиХ простирање панонске макро области и заступљеност појединих облика рељефа према начину постанка - Одреди на географској карти БиХ простирање планинско-котлинске макроморфолошке области и покаже распрострањеност рељефа према начину постанка - Одреди на географској карти БиХ простирање јадранске рељефне области и покаже облике рељефа према начину постанка - Објасни утицај климатских фактора на климу Републике Српске и Федерације БиХ - Опише климатске елементе појединих типова климе Републике Српске и Федерације БиХ - Упореди основне одлике главних типова климе на подручју Републике Српске и Федерације БиХ; - Идентификује главне загађиваче ваздуха у БиХ и Републици Српској - Објасни значај заштите ваздуха - Анализира посљедице временских непогода на живот и рад људи у Републици Српској и Федерацији БиХ; - Дефинише простор којим БиХ излази на Јадранско море - Идентификује физичке и хемијске особине воде Јадранског мора; 	<p>Рељеф БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Велике морфолошке (геотектонске) цјелине - Класификација рељефа према настанку и зоналној структури <p>Климатске карактеристике БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Типови климе на простору Републике Српске и Федерације БиХ - Прилагођавање на глобалне климатске промјене, загађење ваздуха и његова заштита <p>Хидрографске карактеристике БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јадранско море-основне карактеристике - Термоминералне, минералне воде и бање у Републици Српској и Федерацији БиХ. - Хидрографска мрежа и ријечни сливови у БиХ - Загађеност и заштита вода у Републици Српској и Федерацији БиХ <p>Земљишта у БиХ- Републици Српској и Федерацији БиХ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Типови земљишта у Републици Српској и Федерацији БиХ, заштита од поплава и загађења <p>Биогеографске области БиХ- Републике Српске и Федерације БиХ</p>	<p>Биологија Хемија Физика Српски језик</p>
--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> - Разликује језера према начину постанка и покаже њихову распрострањеност на географској карти БиХ; - Објасни настанак термалних и минералних извора и њихов значај; - Идентификује распрострањеност термалних и минералних вода на простору Републике Српске и Федерације БиХ; - Анализира и објасни уз помоћ географске карте БиХ највеће ријечне токове Републике Српске и Федерације БиХ - Истражити основне одлике највећих ријека Републике Српске и Федерације БиХ - Објасни значај заштите од поплава и важност мелиорације; - Објасни значај заштите вода од загађења; - Опише карактеристике појединих врста земљишта у Републици Српској и Федерацији БиХ - Објасни карактеристике главних биогеографских области у БиХ-Републици Српској и Федерацији БиХ - Препозна значај заштите ендемских и реликтних врста 	<ul style="list-style-type: none"> - Биогеографске области и заштићена подручја у Републици Српској и Федерацији БиХ 	
ТЕМА 5: ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ (13)		
<ul style="list-style-type: none"> - Дефинише факторе друштвено-географског развоја Републике Српске и ФБиХ; - Анализира кретање броја становника, просторни размјештај, густину насељености и структуре становништва Републике Српске; 	<ul style="list-style-type: none"> - Становништво Републике Српске и Федерације БиХ - основна демографска обиљежја - Насеља у Републици Српској и Федерацији БиХ 	<p>Историја Биологије Српски језик Математика Вјеронаука Музичка култура Ликовна култура Информатика</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Анализира показатеље природног кретања становништва у Републици Српској - Дискутује о стопама природног прираштаја у Републици Српској; - Идентификује узроке типова миграција становништва Републике Српске - Истражује о националним мањинама на простору Републике Српске - Разликује типове насеља у Републици Српској према функцијама - Одреди уз помоћ географске карте значајнија и већа насеља у Републици Српској - Обасни утицај процеса урбанизације на развој насеља Републике Српске - Објасни природне и друштвене факторе развоја привреде у Републици Српској - Процијени развијеност БиХ (Републике Српске и Федерације БиХ) у односу на остале државе Европе према критеријумима одрживог развоја - Предвиди правце развоја привреде БиХ у будућности - Објаснити факторе развоја и значај пољопривреде у привредном развоју Републике Српске - Наведите специфичности пољопривредне производње у појединим просторима Републике Српске - Наброји типичне пољопривредне културе у Републици Српској 	<ul style="list-style-type: none"> - Привреда у Републици Српској и Федерацији БиХ - Пољопривреда у Републици Српској и Федерацији БиХ - Рударство, енергетика у Републици Српској и Федерацији БиХ - Индустрија Републике Српске и Федерације БиХ - Услугне дјелатности у Републици Српској и Федерацији БиХ 	
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Објасни значај енергетике и енергетских извора за привреду Републике Српске - Објасни значај и улогу рудних, минералних и термалних ресурса у привредном развоју Републике Српске - Објасни уз помоћ географске карте БиХ највеће енергетске објекте и најважније руднике у Републици Српској; - Идентификује обновљиве и необновљиве изворе енергије - Уочи значај обновљивих извора енергије у Републици Српској; - Објасни значај индустрије у привредном развоју Републике Српске; - Објасни значај услужних дјелатности у свеукупном развоју Републике Српске - Објасни улогу и значај инфраструктурних система у Републици Српској - Објасни уз помоћ географске карте значајније саобраћајне објекте (луке, аеродроми, пруге, аутопугеве) у Републици Српској - Објасни значај трговине (увоз/извоз) у привредном развоју Републике Српске; - Анализира факторе развоја туризма на простору Републике Српске - Идентификује главне видове туризма и одреди уз помоћ географске карте БиХ најважније туристичке дестинације Републике Српске 		
---	--	--

Тема 6: РЕГИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ (14)

<ul style="list-style-type: none"> - Дефинише просторе основних (функционалних) регија Републике Српске и Федерације БиХ и одреди на географској карти њихов распоред - Дефинише простор Бањалучке регије - Истражује о природном и културно-историјском значају НП Козара и спомен подручја Доња Градина - Идентификује специфичности Врбаса, Јања, Пливе, Бардаче... - Уз помоћ географске карте утврди најзначајнија већа насеља у Бањалучкој регији - Истражи о традиционалној архитектури села, обичајима, традиционалној кухињи, народној ношњи и играма - Наведите природне и људске ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде Бањалучке регије - Анализира и закључи у којим правцима би се могла развијати привреда Бањалучке регије - Опише специфичност географског положаја Добојско-бијељинске регије - Уз помоћ географске карте опише специфичне рељефне облике Добојско-бијељинске регије - Идентификује специфичности Саве, Босне, термоминералних извора... - Одреди уз помоћ карте најзначајнија већа насеља у Добојско-бијељинској регији 	<p style="text-align: center;">Регије Републике Српске</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бањалучка регија - Добојско-бијељинска регија - Источносарајевско-зворничка регија - Требињско-фочанска регија <p style="text-align: center;">Регије Федерације БиХ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сарајевско-зеничка регија - Тузланска регија - Мостарско-ливањска регија - Бихаћка регија 	<p>Историја Биологија Вјеронаука Српски језик Демократија и људска права Музичка култура Ликовна култура Физичко и здравствено васпитање</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Истражи о традиционалној архитектури села, обичајима, традиционалној кухињи, народној ношњи и играма - Наведите природне и људске ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде Добојско-бијељинске регије - На основу стеченог знања дефинише могуће правце развоја привреде Добојско-бијељинске регије - Истражи о Романијско-подрињским планинама - Идентификује специфичности НП Дрина, термоминералних извора... - Одреди уз помоћ географске карте најзначајнија већа насеља у Источносарајевско-зворничкој регији - Истражи о традиционалној архитектури села, обичајима, традиционалној кухињи, народној ношњи и играма - Наведите природне и људске ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде регије - На основу стеченог знања дефинише могуће правце развоја привреде Источносарајевско-зворничке регије - Изради план туристичке понуде Источносарајевско-зворничке регије - Објасни специфичности саобраћајно-географског положаја Требињско-фочанске регије - Истражује о природном и културно-историјском значају НП Сутјеска 		
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Истражује о специфичностима крашких облика рељефа - Идентификује специфичности ријеке Требишњице и ледничких језера - Одреди уз помоћ географске карте најзначајнија већа насеља у Требињско-фочанској регији - Истражи о традиционалној архитектури села, обичајима, традиционалној кухињи, народној ношњи и играма - Наведите природне и људске ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде Требињско-фочанске регије - На основу стеченог знања дефинише могуће правце развоја привреде Требињско-фочанске регије - Опише специфичност саобраћајно-географског положаја Сарајевско-зеничке регије - Кратко опише природногеографске одлике Сарајевско-зеничке регије - Анализира основна обиљежја развоја становништва Сарајевско-зеничке регије - Одреди уз помоћ географске карте најзначајнија већа насеља у Сарајевско-зеничкој регији - Наведите природне ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде регије - Дефинише простор Тузланске регије - Кратко опише природногеографске одлике Тузланске регије - Анализира основна обиљежја и специфичности развоја 		
--	--	--

<p>становништва Тузланске регије</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уз помоћ географске карте одреди најзначајнија већа насеља у Тузланској регији - Наведите природне и људске ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде Тузланске регије - Дефинише простор Мостарско-ливањске регије - Кратко опише природногеографске одлике - Мостарско-ливањске регије - Анализира основна обиљежја и специфичности развоја становништва Мостарско-ливањске регије - Одреди на географској карти најзначајнија већа насеља у Мостарско-ливањској регији - Наведите природне ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде Мостарско-ливањске регије - Дефинише простор Бихаћке регије - Кратко опише природногеографске одлике Бихаћке регије - Анализира основна обиљежја и специфичности развоја становништва Бихаћке регије - Одреди уз помоћ географске карте најзначајнија већа насеља у Бихаћкој регији - Наведите природне и људске ресурсе и објасни њихов значај за развој привреде Бихаћке регије 		
---	--	--

Тема 7: ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА (4)

<ul style="list-style-type: none"> - Идентификује и анализира основне одлике географског положаја, природно-географских елемената, становништва, насеља и привредне структуре свог завичаја - Истражи о традиционалној архитектури села, обичајима, традиционалној кухињи, народној ношњи и играма - На основу стеченог знања предложи могуће правце развоја привреде свог завичаја 	<ul style="list-style-type: none"> - Географски положај, природногеографске и друштвеногеографске одлике завичаја 	
--	--	--

У претходном разреду ученици су савладали садржаје регионалне географије свијета. Садржаји који се обрађују у деветом разреду упознају ученике са ближим географским областима кроз знања о ентитетима Република Српска и Федерација БиХ као и Брчко дистрикту у саставу БиХ приближавајући им специфичан настанак, природно-географски положај, карактеристике привредног развоја јединица у саставу БиХ.

Такође, током овог разреда ученици упознају сусједне државе Републику Србију, Републику Хрватску и Републику Црну Гору.

Географија је наставни предмет који наставницима омогућава велику креативност и слободу комбиновања наставних метода и облика рада, а у овом разреду приједлог је да се најчешће користи илустративно-демонстративна метода. Данас су путем бројних медија доступни различити начини на које наставник виртуелно може приближити ученицима заштићене предјеле, културно-историјске споменике, демографске специфичности Републике Српске, Федерације БиХ као и сусједних држава. Због тога је пожељно да наставник, у току реализације Наставног програма за географију за девети разред што више практикује употребу аудиовизуених наставних средстава. По могућности организовати пројектну наставу, израду презентација и реферата, који ће ученицима поред географског омогућити стицање и основних знања о медијској писмености, кроз учење вјештина правилног избора информација и материјала као извора знања, те кроз самосталан рад ученика развијати критичко мишљење. Садржај који ће приближити ученицима потребно је брижљиво бирати и прилагодити га психофизичком развоју ученика и њиховим интересовањима. Одабрани садржаји требају бити научно утемељени и актуелни, а наставници требају осмислити и квалитетно руководити рад како појединца тако и цијелог одјелења.

Током реализације наставе потребно је континуирано пратити и биљежити напредак ученика.